

وظایف و عملکرد اساتید راهنما از دیدگاه دانشجویان دانشکده پرستاری و مامایی تبریز سال ۱۳۸۹

مهناز جبرائیلی^{۱*}، سوسن ولیزاده^۲، آزاد رحمانی^۳، حسین ابراهیمی^۴

۱- کارشناسی ارشد پرستاری کودکان، مربی، دانشگاه علوم پزشکی تبریز

۲- دکترای پرستاری، استادیار، دانشگاه علوم پزشکی تبریز

۳- دانشجوی دکتری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی تبریز

۴- دکترای پرستاری، استادیار، دانشگاه علوم پزشکی تبریز

تاریخ دریافت: ۱۳۹۱/۲/۱۲

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۱/۳/۲۵

چکیده

سابقه و اهداف: حمایت، مشاوره و راهنمایی دانشجویان در طول دوره تحصیل یکی از مهم‌ترین وظایف دانشگاه‌ها می‌باشد. این مطالعه به منظور تعیین دیدگاه دانشجویان نسبت به وظایف و عملکرد اساتید راهنما طراحی شده است. **روش بررسی:** این پژوهش از نوع توصیفی - تحلیلی می‌باشد که بر روی ۲۵۰ دانشجوی پرستاری و مامایی و اتاق عمل که با روش سرشماری انتخاب شده بودند، انجام گرفت. جهت تعیین دیدگاه دانشجویان نسبت به وظایف و عملکرد اساتید راهنما از پرسشنامه استفاده شد. تجزیه و تحلیل یافته‌ها با استفاده از نرم افزار آماری SPSS ویرایش ۱۷ و آمار توصیفی و استنباطی انجام گرفت.

یافته‌ها: نتایج نشان داد بیش از نیمی از دانشجویان موافق با وظایف فعلی استاد راهنما بودند و از دیدگاه دانشجویان "ارائه راهنمایی در زمینه شغل و ادامه تحصیل"، "ارزیابی وضعیت تحصیلی فعلی دانشجو" مهم‌ترین وظایف و "مشورت استاد مشاور با سایر کارشناسان در مورد مشکلات موجود" و "معرفی دانشجو به واحدهای مربوطه برای رفع نیازهای وی" کم اهمیت‌ترین وظایف اساتید راهنما بود. عملکرد اساتید راهنما از دیدگاه ۳۱/۶ درصد دانشجویان خوب برآورد شد. **نتیجه‌گیری:** نتایج این پژوهش نشان داد که در کل دانشجویان دیدگاه خوب به وظایف اساتید راهنما داشتند که نشان دهنده وجود پتانسیل مناسب جهت ارتقای امر مشاوره دانشجویان می‌باشد. با توجه به نتایج عملکرد اساتید نیاز به ایجاد تغییرات اساسی در فرایند مشاوره تحصیلی اساتید راهنما می‌باشد.

واژه‌های کلیدی: دیدگاه، وظایف استاد راهنما، عملکرد، مشاوره تحصیلی

* (نویسنده مسئول): تلفن: ۰۴۱۱-۴۷۹۶۷۷۰، آدرس الکترونیکی: jabraeilim@tbzmed.ac.ir

ارجاع به این مقاله به صورت زیر است:

Jebreili M, Valizadeh S, Rahmani A, Ebrahimi H. *Duties and performance of academic advisors from the view of students of Tabriz School of Nursing and Midwifery in 2010*. Journal of Medical Education and Development. 2012; 7(2): 3-12

خود کاملاً مشهود است (۸). مشاوره مناسب، از طرف مراجع با صلاحیت، می‌تواند منجر به حل مشکلات دانشجویان شده و حتی فرصت‌هایی برای رشد و تغییر الگوی رفتاری آنان فراهم نماید (۲).

در برخی مطالعات دانشجویان بر اهمیت و ضرورت اقدام جدی و سازمان یافته برای تعیین استاد راهنما تأکید نموده و به عواملی چون ارتباط مطلوب و توجه استاد راهنما به وضعیت آموزشی دانشجو اشاره نموده‌اند که در رضایتمندی آن‌ها و پیشگیری از مشکلات تحصیلی ایشان مؤثر می‌باشد (۹).

دانشجویان به دلیل دوری از خانواده و تحمل زندگی اجتماعی جدید و لزوم تطابق با فشارهای ناشی از مشکلات تحصیلی و نیز با توجه به مشکل بودن دروس در معرض بیماری‌های روانی همانند افسردگی، اضطراب‌های شدید و ... قرار می‌گیرند که این خود می‌تواند سبب بروز تنش‌های فردی و اجتماعی، مشکلات ارتباطی در دانشگاه، افت تحصیلی شدید و عدم شکوفایی استعدادها گردد (۱۰، ۱۱).

بدیهی است عدم راهنمایی و یا ارائه مشاوره ناکافی و نامناسب نه تنها دستیابی به اهداف آموزشی و مهارت‌های حرفه‌ای فراگیران را دچار اختلال می‌نماید بلکه زیان‌های جبران‌ناپذیری را از نظر تأمین نیروی انسانی واجد شرایط برای جامعه به همراه دارد (۱۲). عدم ارائه خدمات مشاوره نیز، نه تنها بازخورد ضعیفی در تحصیل دانشجو دارد، بلکه موجب نارضایتی، ناامنی، سستی و استرس بیشتر در طول تحصیل دانشجو می‌شود. علاوه بر این، ممکن است رسیدن به اهداف آموزشی و حرفه‌ای را به تأخیر بیندازد (۲).

شکی نیست که داشتن مهارت و آگاهی کافی در مورد نحوه انجام وظایف مشاوره و راهنمایی به منظور کمک ویاری دانشجویان ضروری و بسیار با اهمیت است (۱).

علیرغم نیاز به مشاوره، متأسفانه دانشجویان، اساتید مشاور را به عنوان منبع مطمئن و مرجع رفع نیازهای خود در طی تحصیل نمی‌شناسند (۲). با توجه به تحقیقات انجام شده دانشجویان از اقدامات اساتید راهنمای خود رضایت ندارند

دانشجویان در طی تحصیل خود برای توانمندی، موفقیت و پیشگیری از مشکلات تحصیلی نیازمند مشاوره و راهنمایی تحصیلی می‌باشند. حمایت، مشاوره و راهنمایی دانشجویان در طول دوره تحصیل یکی از مهم‌ترین وظایف دانشگاه‌ها می‌باشد (۱). راهنمایی و مشاوره دانشجویان، جزئی از وظایف اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها، به منظور فائق آمدن بر مشکلات قابل پیشگیری و افت تحصیلی ناشی از آن محسوب می‌گردد (۲، ۳). استاد راهنما، معمولاً یک عضو هیأت علمی است که با تسلط به کلیه آئین نامه‌ها و دستورالعمل‌های آموزشی، فرهنگی، پژوهشی و مشاوره، خدمات راهنمایی و مشاوره را به عنوان یک مسئولیت مهم حرفه‌ای انجام داده (۴) و دانشجو را به طور مرتب از نظر پیشرفت تحصیلی مورد ارزیابی متناوب قرار می‌دهد و نیز او را در مطابقت دادن علائق و توانایی‌هایش با برنامه آموزشی در دانشگاه یاری می‌رساند (۵).

آشنایی دانشجو با مقررات و ضوابط آموزشی، پژوهشی، دانشجویی و انضباطی، هدایت و برنامه ریزی درسی و مشاوره دانشجویان در زمینه روش‌های صحیح مطالعه و ترغیب به حضور در فعالیت‌های فوق برنامه علمی، فرهنگی و مشاوره در زمینه‌های شغلی و نحوه ادامه تحصیل و آماده سازی وی برای پذیرش مسئولیت شغلی، از دیگر وظایف استاد راهنمای تحصیلی است (۶).

استاد راهنما از طریق افزایش تلفیق اجتماعی و آکادمیک در داخل محیط دانشگاه تأثیر مستقیم بر روی موفقیت دانشجو دارد، او به دانشجو کمک می‌کند تا برنامه آموزشی خود را با موفقیت به اتمام برساند و نیز فرصت‌های لازم برای پیشرفت را برای وی فراهم می‌سازد (۷).

توافق عمومی در ارائه خدمات مشاوره و راهنمایی، به عنوان یک عامل مهم برای ارتقای آموزش دانشجویان و صلاحیت حرفه‌ای آن‌هاست (۲). از آنجا که دانشگاه‌ها مسئولیت مستقیم تربیت و پرورش این آینده سازان را به عهده دارند، لذا لزوم وجود برنامه ارائه مشاوره و راهنمایی تحصیلی برای دانشجویان از شروع تحصیل تا دستیابی به اهداف عالی

بدیهی است هر چه رضایت دانشجویان از اساتید بیشتر باشد مراجعه آن‌ها برای حل مشکل آموزشی، دریافت مشاوره و راهنمایی تحصیلی در مورد ادامه تحصیل و مسائل شغلی و حرفه‌ای بیشتر خواهد بود (۸). از آنچه گفته شد می‌توان دریافت که استاد راهنما در هدایت دانشجو در تمام طول تحصیلی نقش کلیدی داشته و در صورت برقراری ارتباط خوب و موثر بین استاد راهنما و دانشجو این نقش به بهترین نحو انجام خواهد شد.

علیرغم اینکه نظام استاد راهنما قریب هفت سال است که در دانشکده پرستاری و مامایی تبریز راه اندازی شده است ولی متأسفانه اغلب اساتید راهنما در گزارش عملکرد خود از عدم مراجعه دانشجویان قبل از بروز مشکل شاکی هستند. تجربیات فردی پژوهشگر به عنوان مسئول نظام استاد راهنما نشان دهنده این نکته می‌باشد که دانشجویان از وظایف اساتید راهنما اطلاع کافی نداشته و در برخی مواقع استاد راهنما را در حل مشکل خود مؤثر نمی‌دانند. از آنجاییکه تاکنون هیچگونه ارزیابی سیستماتیکی در زمینه نظام استاد راهنما صورت نگرفته است بر آن شدیم تا برای بهبود وضعیت موجود دیدگاه دانشجویان را در مورد وظایف اساتید راهنما و عملکرد آنان جویا شویم.

روش بررسی

این پژوهش یک مطالعه توصیفی-تحلیلی است که در سال ۱۳۸۹ در دانشکده پرستاری و مامایی تبریز انجام شده است و هدف آن تعیین دیدگاه دانشجویان نسبت به وظایف و عملکرد استاد راهنما بوده است. نمونه‌های این مطالعه شامل تمامی دانشجویان پرستاری، مامایی و اتاق عمل مشغول به تحصیل در دانشکده پرستاری و مامایی تبریز در زمان انجام مطالعه بودند که حداقل یک سال سابقه مشاوره تحصیلی داشتند. روش نمونه‌گیری در این مطالعه از نوع سرشماری بود به این معنی که به غیر از دانشجویان میهمان و انتقالی تمامی دانشجویان که شرایط فوق را داشتند به عنوان نمونه مطالعه انتخاب شدند.

روش جمع آوری داده‌ها به این صورت بود که پژوهشگر به کلاس دانشجویان مراجعه نموده و بعد از معرفی خود و تبیین اهداف مطالعه و اطمینان دادن به دانشجویان که اطلاعات آنها کاملاً محرمانه بوده و نتایج به طور کلی مورد استفاده قرار خواهد گرفت و آن‌ها جهت شرکت در مطالعه کاملاً آزاد می‌باشند، پرسشنامه مربوط به وظایف و عملکرد اساتید راهنما در اختیار دانشجویان قرار داده شد. به دانشجویان فرصت کافی داده شد تا به سؤال‌ها جواب دهند و سپس پرسشنامه تکمیل شده از دانشجویان تحویل گرفته شد. بعضی از دانشجویان علیرغم توضیحات داده شده تمایلی به پر کردن پرسشنامه مربوط به عملکرد اساتید راهنما نداشتند. در نهایت از مجموع ۲۸۰ دانشجوی واجد شرایط، ۲۵۰ پرسشنامه وظایف استاد راهنما و ۲۳۰ پرسشنامه عملکرد اساتید راهنما را پر کرده و تحویل دادند.

دیدگاه دانشجویان در مورد وظایف و عملکرد اساتید راهنما با استفاده از پرسشنامه مطالعه ادهمی و همکاران (۱۳۸۷) مورد بررسی قرار گرفت (۲). این پرسشنامه دارای سه قسمت است. قسمت اول مربوط به سؤالات مشخصات فردی دانشجویان و قسمت دوم مربوط به سؤالات دیدگاه دانشجویان نسبت به وظایف اساتید راهنما و قسمت سوم مربوط به سؤالات دو یا چند گزینه‌ای در حیطه‌های مختلف عملکرد اساتید بر گرفته از آیین نامه نظام استاد راهنما مصوبه دی ماه ۱۳۸۱ شورای عالی برنامه‌ریزی علوم پزشکی بود.

سؤالات دیدگاه دانشجویان نسبت به وظایف اساتید راهنما در قالب ۲۰ سؤال مطرح گردید و دانشجویان میزان موافقت خود را با هر یک از وظایف مطرح شده بر روی یک مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت (کاملاً موافق، موافق، بی‌نظر، مخالف و کاملاً مخالف) مشخص نمودند. نمرات یک تا ۵ به گزینه‌های کاملاً مخالف تا کاملاً موافق تعلق گرفت. حاصل جمع نمرات ۲۰ سؤال پرسشنامه به عنوان نمره این بخش محسوب گردید که حداقل ۲۰ و حداکثر ۱۰۰ بود.

پرسشنامه دیدگاه دانشجویان در مورد عملکرد اساتید راهنما در قالب ۱۴ سؤال مطرح گردید و دانشجویان میزان

(۵۱/۲ درصد) ۱۲۸ دانشجوی در رشته پرستاری، (۳۷/۲ درصد) ۹۳ دانشجوی در رشته مامایی و (۱۱/۶ درصد) ۲۹ نفر در رشته اتاق عمل مشغول به تحصیل بودند. اکثریت دانشجویان مورد مطالعه (۸۷ درصد) ۲۱۵ دانشجوی در دوره روزانه، (۸۹/۲ درصد) ۲۱۵ نفر مجرد، (۵۵/۲ درصد) ۱۳۳ نفر غیر بومی بودند. میانگین سن دانشجویان مورد مطالعه 21.7 ± 1.5 سال و میانگین سابقه مشاوره آن‌ها 1.9 ± 0.8 سال بود.

دیدگاه دانشجویان دانشکده پرستاری و مامایی تبریز در مورد وظایف اساتید راهنما نشان داد که به ترتیب الویت گزینه‌های "ارائه راهنمایی در زمینه شغل و ادامه تحصیل"، "ارزیابی وضعیت تحصیلی فعلی دانشجو"، "هدایت و نظارت بر انتخاب واحدهای درسی" از دید دانشجویان مهم‌ترین وظایف اساتید راهنما بوده و گزینه‌های "اطلاع به خانواده دانشجو در زمینه مشکلات وی"، "توجه به استرس‌های دانشجو و در صورت نیاز ارجاع به مراکز مشاوره" و "آماده سازی دانشجو برای پذیرش مسئولیت" به ترتیب جزو کم اهمیت‌ترین وظایف استاد راهنما بوده است (جدول ۱). همچنین، در بررسی دیدگاه کلی دانشجویان مشخص شد که ۷۰/۲ درصد دانشجویان با تعیین وظایف برای اساتید راهنما از سوی شورای عالی برنامه ریزی وزارتخانه موافق بودند.

نتایج همچنین نشان داد به غیر از مشخصه جنس که دیدگاه دانشجویان دختر به صورت معنی‌داری مثبت‌تر از دانشجویان پسر بود ($P < 0.001$). بین هیچکدام از مشخصات دانشجویان (دوره تحصیلی، رشته تحصیلی، سن، سابقه مشاوره) با دیدگاه آنان نسبت به وظایف اساتید راهنما ارتباط معنی‌دار آماری وجود نداشت ($P > 0.05$).

در خصوص نحوه عملکرد اساتید راهنما از دیدگاه دانشجویان نتایج نشان داد که در اغلب موارد "امضا و کنترل فرم انتخاب واحد و سایر فرم‌ها" و "اعلام ساعت برنامه مشاوره" و "حضور استاد مشاور در ساعات اعلام شده" توسط اساتید راهنما انجام گرفته بود. در این مطالعه "مشورت استاد مشاور با سایر کارشناسان در مورد مشکلات موجود"، "بی اطلاعی استاد مشاور از مقررات آموزشی و ارجاع

موافقت خود را با هر یک از عملکردهای مطرح شده بر روی یک مقیاس سه درجه‌ای لیکرت (اغلب مواقع، گاهی اوقات، هرگز) مشخص نمودند. نمرات یک تا ۳ به گزینه‌های کاملاً مخالف تا کاملاً موافق تعلق گرفت. حاصل جمع نمرات ۱۴ سؤال به عنوان نمره این بخش محسوب گردید که حداقل ۰ و حداکثر ۴۲ بود.

برای بررسی روایی پرسشنامه‌های مورد استفاده در مطالعه از روش محتوا استفاده شد. به این منظور پرسشنامه به ۱۵ نفر از اساتید پرستاری، آموزش پزشکی و علوم تربیتی داده شد و پس از دریافت نظرات آن‌ها اصلاحات لازم در پرسشنامه‌ها انجام گرفت. برای بررسی پایایی پرسشنامه‌ها نیز از روش آلفای کرنباخ استفاده شد. به این منظور ابتدا مطالعه راهنما بر روی ۱۰ دانشجو انجام گرفت و با توجه به آن پایایی پرسشنامه‌ها تعیین شد. ضریب پرسشنامه دیدگاه به وظایف استاد راهنما 0.81 و عملکرد 0.92 به دست آمد.

برای تجزیه و تحلیل یافته‌های پژوهش از نرم افزار آماری SPSS ویرایش ۱۷ استفاده گردید. برای بررسی مشخصات فردی دانشجویان شرکت کننده در مطالعه از آمار توصیفی شامل تعداد، درصد، میانگین و انحراف معیار استفاده گردید. برای توصیف وظایف و عملکرد اساتید راهنما از آمار توصیفی شامل فراوانی و درصد استفاده شد. برای بررسی ارتباط برخی مشخصات دانشجویان و با دیدگاه آنان از آمار استنباطی استفاده شد. برای سنجش ارتباط متغیرهای کمی از قبیل سن، سابقه مشاوره از ضریب همبستگی پیرسون و برای سنجش ارتباط بین متغیرهای کیفی از قبیل، جنس، بومی بودن، دوره تحصیلی (شبانه یا روزانه) وضعیت تأهل با متغیرهای کمی از آزمون t با نمونه‌های مستقل و برای سنجش ارتباط بین متغیرهای کیفی چندحالتی از قبیل رشته تحصیلی با متغیرهای کمی از آزمون آنالیز واریانس یک طرفه استفاده شد.

یافته‌ها

در این مطالعه از نظر مشخصات نمونه‌ها، (۷۶ درصد) ۱۹۰ نفر از دانشجویان دختر و (۲۴ درصد) ۶۰ نفر پسر بودند.

نتایج همچنین نشان داد بین دوره تحصیلی دانشجویان و دیدگاه آنها نسبت به عملکرد اساتید راهنما ارتباط معنی داری وجود دارد به طوری که دانشجویان شبانه دیدگاه خوبی نسبت به عملکرد اساتید راهنما داشتند ($P < 0.01$). بین سایر مشخصات دانشجویان (جنس، رشته تحصیلی، سن، سابقه مشاوره) و دیدگاه آنان نسبت به عملکرد اساتید راهنما ارتباط معنی دار آماری وجود نداشت.

دانشجو به آموزش جهت کسب اطلاع و "معرفی دانشجو به واحدهای مربوطه برای رفع نیازهای وی" جزو ضعیف‌ترین موارد عملکرد اساتید راهنما از دیدگاه دانشجویان بود (جدول ۲). به طور کلی نحوه عملکرد اساتید راهنما از دیدگاه دانشجویان دانشکده پرستاری و مامایی تبریز ۳۱/۶ درصد خوب و ۳۶/۲ درصد متوسط و ۳۲/۲ درصد نیز ضعیف برآورد شد.

جدول ۱: توزیع فراوانی پاسخ دانشجویان دانشکده پرستاری و مامایی تبریز به گزینه‌های وظایف اساتید راهنما

کاملاً موافقم		موافقم		نظری ندارم		مخالفم		کاملاً مخالفم		میانگین	نظرات
تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد		
۱۵۴	۶۱/۸	۷۳	۲۹/۳	۱۸	۷/۲	۲	۰/۸	۲	۰/۸	۴/۵۰	موارد مربوط به وظایف استاد راهنما
۱۳۷	۵۵	۸۶	۳۴/۵	۲۲	۸/۸	۲	۰/۸	۲	۰/۸	۴/۴۲	ارائه راهنمایی در زمینه شغل و ادامه تحصیل
۱۳۶	۵۴/۴	۷۷	۳۰/۸	۳۰	۱۲	۵	۲	۲	۰/۸	۴/۳۶	ارزیابی وضعیت تحصیلی فعلی دانشجو
۱۲۷	۵۰/۸	۸۱	۳۲/۴	۳۷	۱۴/۸	۳	۱/۲	۲	۰/۸	۴/۳۱	هدایت و نظارت بر انتخاب واحدهای درسی
۱۱۶	۴۶/۶	۱۰۱	۴۰/۶	۲۳	۹/۲	۷	۲/۸	۲	۰/۸	۴/۲۹	شناخت استعدادها بالقوه دانشجو
۱۳۱	۵۲/۸	۷۱	۲۸/۶	۳۶	۱۴/۵	۶	۲/۴	۴	۱/۶	۴/۲۸	حضور منظم برای مشاوره
۱۱۴	۴۶/۲	۹۹	۴۰/۱	۲۸	۱۱/۳	۳	۱/۲	۳	۱/۲	۴/۲۸	آشنا کردن دانشجو با مقررات دانشگاه
۱۳۳	۵۳/۲	۶۸	۲۷/۲	۳۷	۱۴/۸	۹	۳/۶	۳	۱/۲	۴/۲۷	کمک به دانشجو جهت پیشرفت تحصیلی
۱۱۹	۴۸/۶	۸۱	۳۳/۱	۳۹	۱۵/۹	۴	۱/۶	۲	۰/۸	۴/۲۶	ارزیابی وضعیت تحصیلی گذشته دانشجو
۱۰۷	۴۳	۱۱۲	۴۵	۲۰	۸	۷	۲/۸	۳	۱/۲	۴/۲۵	اعلام مشکلات دانشجو به مدیر گروه
۱۰۸	۴۳/۷	۹۶	۳۸/۹	۳۶	۱۴/۶	۵	۲	۲	۰/۸	۴/۲۲	بررسی زمینه‌های احتمالی افت تحصیلی
۱۱۰	۴۴/۹	۸۶	۳۵/۱	۴۲	۱۷/۱	۵	۲	۲	۰/۸	۴/۲۱	مشورت با کارشناسان برای کمک به دانشجویان
۹۷	۳۹/۳	۹۹	۴۰/۱	۴۳	۱۷/۴	۷	۲/۸	۱	۰/۴	۴/۱۴	شرکت در جلسات اساتید راهنما
۱۰۸	۴۳/۴	۸۱	۳۲/۵	۴۹	۱۹/۷	۷	۲/۸	۴	۱/۶	۴/۱۳	تهیه گزارش عملکرد در پایان هر نیمسال
۱۰۰	۴۰/۲	۹۵	۳۸/۲	۳۷	۱۴/۹	۱۳	۵/۲	۴	۱/۶	۴/۱۰	معرفی دانشجویان به واحدهای مختلف دانشگاه برای رفع نیازها
۱۰۹	۴۳/۸	۸۲	۳۲/۹	۳۸	۱۵/۳	۱۲	۴/۸	۸	۳/۲	۴/۰۹	معرفی دانشجویان به مسئولین دانشکده برای تشویق و بر طرف نمودن نقاط ضعف
۱۰۸	۴۳/۷	۷۳	۲۹/۶	۴۴	۱۷/۸	۱۲	۴/۹	۱۰	۴	۴/۰۴	امضای فرم‌های انتخاب واحد و سایر فرم‌ها
۹۷	۳۸/۸	۸۶	۳۴/۴	۵۲	۲۰/۸	۱۱	۴/۴	۴	۱/۶	۴/۰۴	پیگیری وضعیت تحصیلی دانشجو
۸۶	۳۴/۸	۹۰	۳۶/۴	۵۶	۲۲/۷	۱۱	۵/۴	۴	۱/۶	۳/۹۸	آماده سازی دانشجو برای پذیرش مسؤولیت
۷۱	۲۸/۷	۶۰	۲۴/۳	۷۴	۳۰	۲۳	۹/۳	۱۹	۷/۷	۳/۵۷	توجه به استرس‌های دانشجو و در صورت نیاز ارجاع به مراکز مشاوره
											اطلاع به خانواده دانشجو در زمینه مشکلات وی

جدول ۲: توزیع فراوانی پاسخ دانشجویان دانشکده پرستاری و مامایی تبریز نسبت به عملکرد اساتید راهنما از دیدگاه آن‌ها

ردیف	عملکرد اساتید راهنما از دیدگاه دانشجویان	نظرات	اغلب مواقع	گاهی اوقات	هرگز
			تعداد (درصد)	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)
۱	اعلام ساعت برنامه مشاوره		۱۵۱ (۶۷/۴)	۴۳ (۱۹/۲)	۳۰ (۱۳/۴)
۲	حضور استاد مشاور در ساعات اعلام شده		۱۵۳ (۶۶/۵)	۴۲ (۱۸/۳)	۳۵ (۱۵/۲)
۳	برگزاری برنامه مشاوره به طور منظم		۸۸ (۳۹/۳)	۶۷ (۲۹/۳)	۷۱ (۳۱/۰)
۴	صحبت استاد مشاور با دانشجو در مورد مقررات و ضوابط آموزش		۹۶ (۴۲/۳)	۶۶ (۲۹/۱)	۶۵ (۲۸/۲)
۵	امضا و کنترل فرم انتخاب واحد و سایر فرم‌ها		۱۷۵ (۷۷/۴)	۳۷ (۱۶/۴)	۱۴ (۶/۲)
۶	معرفی دانشجو به واحدهای مربوطه برای رفع نیازهای وی		۹۴ (۴۱/۶)	۴۴ (۱۹/۵)	۸۸ (۳۸/۲)
۷	مشورت استاد مشاور با سایر کارشناسان در مورد مشکلات موجود		۹۱ (۴۰/۱)	۴۶ (۲۰/۳)	۹۰ (۳۹/۷)
۸	نقد پیشرفت تحصیلی دانشجو		۱۰۶ (۴۶/۷)	۴۱ (۱۸/۱)	۸۰ (۳۵/۲)
۹	نقد افت تحصیلی دانشجو		۱۰۶ (۴۶/۷)	۳۸ (۱۶/۷)	۸۳ (۳۶/۶)
۱۰	اقدام استاد مشاور در جهت تشویق دانشجویان به رفع نقاط ضعف تحصیلی		۹۶ (۴۱/۹)	۵۳ (۲۳/۱)	۸۰ (۳۵/۲)
۱۱	بی‌اطلاعی استاد مشاور از مقررات آموزشی و ارجاع دانشجو به آموزش جهت کسب اطلاع		۸۱ (۳۵/۵)	۴۹ (۲۱/۵)	۹۸ (۴۲/۹)
۱۲	امکان گرفتن مشاوره خارج از برنامه اعلام شده در مورد مشکلات غیر منتظره		۱۰۹ (۴۷/۸)	۴۵ (۱۹/۷)	۷۴ (۳۲/۴)
۱۳	راهنمایی دانشجو در مورد مشکلات غیر آموزشی		۹۵ (۴۱/۶)	۴۹ (۲۱/۵)	۸۴ (۳۶/۸)
۱۴	بررسی وضعیت تحصیلی دانشجو در پایان هر نیمسال		۱۰۸ (۴۶/۸)	۴۶ (۲۰/۱)	۷۶ (۳۳/۱)

بحث

نتایج این مطالعه نشان داد که از نظر دانشجویان به ترتیب اولویت، "راهنمایی دانشجو در زمینه شغل و ادامه تحصیل"، "ارزیابی وضعیت تحصیلی، هدایت و نظارت بر انتخاب واحدهای درسی" از مهم‌ترین وظایف اساتید راهنما می‌باشد. مطالعه مجاهد و همکاران (۱۳۹۰) در بررسی حیطه وظایف اساتید راهنما از دیدگاه دانشجویان نشان داد که اکثریت دانشجویان بررسی وضعیت تحصیلی و رفع مشکلات آموزشی وی را به عنوان وظایف اصلی اساتید راهنما بیان کرده بودند (۱۴).

نتایج مطالعه حاجی آقاجانی نیز نشان داد که ۶۳/۳ درصد اساتید راهنما مداخله اساتید راهنما را در تمامی حیطه‌های تحصیلی، خانوادگی، اقتصادی و اجتماعی که به نحوی در افت تحصیلی آن‌ها موثر باشد را به عنوان وظیفه اساتید راهنما دانسته بودند (۹). در مطالعه شاهی زمینه‌های

مراجعه دانشجویان برای راهنمایی نیز در درجه اول مربوط به امور آموزشی و ادامه تحصیل و در رتبه‌های بعد مربوط به مسائل شخصی و خانوادگی و مسائل شغلی بوده است (۱۶).

همچنین، در بررسی دیدگاه کلی دانشجویان مشخص شد که بیش از نیمی از دانشجویان با تعیین وظایف برای اساتید راهنما از سوی شورای عالی برنامه ریزی وزارتخانه موافق بودند. در این زمینه مطالعه مشابهی یافت نشد.

بر اساس نتایج این مطالعه دانشجویان دختر به صورت معنی‌داری دیدگاه مثبت‌تری از دانشجویان پسر داشتند. در مطالعه حاجی آقاجانی (۱۳۸۰) بین متغیر جنس و اشتیاق به مراجعه شخصی دانشجویان به استاد راهنما و مؤثر بودن مشاوره و راهنمایی شخصی دانشجویان رابطه معنی‌داری وجود داشت. در این مطالعه دخترها بیشتر از پسرها جهت مشاوره مراجعه می‌کردند (۹). مطالعه هزاوه ای (۱۳۸۲) نیز نشان داد که

به طور مرتب، با قوانین آموزشی آشنایی کافی نداشته و نیازمند افزایش توانایی خویش از طریق شرکت در کارگاه‌های آموزشی و مطالعه جزوات مربوط به مقررات آموزشی هستند (۱۴).

بر اساس نتایج این مطالعه تنها ۳۱ درصد دانشجویان عملکرد استاد راهنمایان را خوب گزارش کرده‌اند. در هم‌خوانی با نتایج فوق، مطالعه گله دار (۱۳۸۸) نشان داد که تنها ۱۷/۷۳ درصد دانشجویان از عملکرد اساتید راهنما راضی بودند (۱۳). همچنین مطالعه شکورنیا (۱۳۸۹) در اهواز نشان داد دانشجویان از وضعیت موجود مشاوره و راهنمایی در دانشگاه رضایت ندارند (۱۵). رضایت کم دانشجویان از راهنمایی اساتید مشاور در مطالعه ادومی در کرمان نیز دیده شد. این موضوع که استاد راهنما و مرکز مشاوره دانشجویان نتوانسته است امنیت و رضایت مناسبی برای دانشجویان در طول تحصیل فراهم آورد، در مطالعه هزاوه ای در دانشگاه علوم پزشکی همدان نیز دیده شده است، به طوری که نمره رضایتمندی دانشجویان از ارائه مشاوره و راهنمایی اساتید غیر قابل قبول بوده است (۴). به نظر می‌رسد عدم رضایت دانشجویان از عملکرد استاد راهنمایان نیاز به بررسی بیشتری داشته باشد. شاید این امر ناشی از تفاوت توقعات دانشجویان از عملکرد استاد راهنما نسبت به شرح وظایف تدوین شده یا عدم مهارت کافی اساتید در انجام مشاوره و نحوه تعامل استاد راهنما باشد. یافته‌های پژوهش شاهی نشان داد هرچند وضع موجود چندان رضایت بخش نمی‌باشد ولی از نظر دانشجویان راهنمایی دانشجو توسط استاد راهنما بسیار مهم تلقی شده و دانشجویان به ویژگی‌های فردی و نحوه تعامل استاد راهنما با دانشجو بها داده‌اند (۱۶).

در این مطالعه بین جنس دانشجویان و نظرات آنان در مورد عملکرد اساتید راهنما ارتباطی وجود نداشت مطالعه هزاوه ای نیز نشان داد که بین جنس دانشجو و رضایت از وضعیت مشاوره و راهنمایی تفاوتی وجود ندارد (۸).

بر اساس نتایج این مطالعه دانشجویان شبانه دیدگاه خوبی نسبت به عملکرد اساتید راهنما داشتند. علت این نتیجه

رضایت دانشجویان پسر حتی بعد از گذاشتن دوره آموزشی مشاوره تحصیلی برای اساتید راهنما تغییر چندانی نکرده است (۸). از نظر پژوهشگران با توجه به اینکه ۷۶ درصد دانشجویان مورد مطالعه دختر بودند شاید وقوع این مسئله به علت عدم علاقه دانشجویان مرد دانشکده پرستاری و مامایی به رشته پرستاری و اتاق عمل مربوط باشد زیرا ماهیت رشته پرستاری طوری است که بیشتر یک رشته زنانه شناخته شده است.

در این مطالعه از دیدگاه دانشجویان عملکرد اساتید راهنما در زمینه "اعلام ساعت برنامه مشاوره" و "حضور استاد مشاور در ساعات اعلام شده" خوب ارزیابی شده بود. همچنین در این مطالعه عملکرد اساتید در زمینه "مشورت استاد مشاور با سایر کارشناسان در مورد مشکلات موجود" و "معرفی دانشجو به واحدهای مربوطه برای رفع نیازهای وی" نقد پیشرفت تحصیلی دانشجو، "نقد افت تحصیلی دانشجو"، "بی اطلاعی استاد مشاور از مقررات آموزشی و ارجاع دانشجو به آموزش جهت کسب اطلاع" و "اقدام استاد مشاور در جهت تشویق دانشجویان به رفع نقاط ضعف تحصیلی" به ترتیب ضعیف ارزیابی شده بود.

مطالعه ادومی و محمد علیزاده (۱۳۸۶) صحبت با دانشجو در مورد مقررات و ضوابط آموزشی، "نقد علل افت تحصیلی دانشجو"، "اقدام استاد در جهت تشویق دانشجو به رفع نقاط ضعف" و "نقد پیشرفت تحصیلی دانشجو" کم‌ترین امتیاز را گرفته بود که تقریباً با مطالعه حاضر هم‌خوانی دارد (۲).

در حالی که در مطالعه مجاهد (۱۳۸۷) عملکرد اساتید در زمینه تهیه جدول زمان بندی جهت انجام مشاوره‌های فردی و یا گروهی با دانشجو، برگزاری جلسات مشاوره طبق جدول زمان بندی، در حد ضعیف گزارش شده بود. عملکرد اساتید در رابطه با راهنمایی قابل قبول دانشجو در زمینه مسائل آموزشی و آشنایی اساتید با قوانین آموزشی، در حد خوب ارزیابی شده بود که با مطالعه فوق هم‌خوانی ندارد. تفاوت این یافته با مطالعه حاضر نشان می‌دهد که اساتید راهنما شاغل در این دانشکده علیرغم تعیین ساعات مشاوره و برگزاری جلسات مشاوره

آنان را از نقاط ضعف موجود آگاه نموده و در جهت اصلاح فرایند مشاوره آنها را یاری نمود. همچنین برگزاری کارگاه‌های آموزشی در زمینه نقاط ضعف موجود می‌تواند در بهبود عملکرد اساتید راهنما مفید و کمک کننده باشد. بی‌شک اصلاح این شرایط می‌تواند در پیشرفت تحصیلی دانشجویان مؤثر باشد.

از آنجائیکه نگرش اساتید راهنما نسبت به مشاوره و توانایی و مهارت آنها در انجام مشاوره می‌تواند مستقیماً بر عملکرد آنان تأثیر بگذارد لذا انجام مطالعه‌ای در این زمینه نیز پیشنهاد می‌شود.

سپاس و قدردانی

محققین بر خود لازم می‌دانند تا از تمامی دانشجویان مشارکت کننده در این مطالعه تشکر لازم را داشته باشند. همچنین از معاونت محترم پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی تبریز که با حمایت مالی خود امکان انجام این مطالعه را فراهم نموده کمال سپاسگزاری می‌شود.

References:

1- Hazaveii M. Fathi Y. Comparison of two methods of counseling and guidance training on knowledge, attitude and academic supervisors of Hamadan University of Medical Sciences, Steps in the development of medical education, Journal of Medical Education Center 2006; 1(2): 63-57. [Persian].

2- Adhami A, Nohii E, Mohammad Alizadeh S, Jalili Z, Fatahii Z. Their attitude toward the counseling and educational guidance and counseling them about the duties, Iranian Journal of Medical Education 2009; 8 (1): 7-14. [Persian].

شاید به خاطر کارمند بودن این دانشجویان است که آنها را با مشکلات عدیده ای روبرو کرده از این رو جهت حل مشکلات مراجعات بیشتری به اساتید راهنما دارند لذا بیشتر از سایر دانشجویان از مساعدت‌های آنان بهره می‌برند. مطالعه ادهمی نشان داد که دانشجویان شبانه اظهار داشتند که استاد مشاور اطلاعات بیشتری را نسبت به اداره آموزش در اختیار آنها می‌گذارد که محققین علت آن را احتمالاً پرداخت هزینه تحصیل توسط دانشجویان دوره شبانه ذکر نمودند (۱۷).

نتیجه‌گیری

نتایج این مطالعه نشان داد که دانشجویان با وظایف اساتید راهنما به خوبی آشنا بوده ولی عملکرد اساتید از نظر دانشجویان چندان رضایت بخش نبوده است. این مسئله نشان می‌دهد که راهنمایی اساتید مشاور بر اساس مصوبه شورای عالی برنامه ریزی نتوانسته است جایگاه رضایت‌بخشی را برای دانشجویان فراهم کند. شاید با ارائه بازخورد به اساتید راهنما در رابطه با میزان عملکردشان از دیدگاه دانشجویان، بتوان

3- Asadollahii PD, Elhampoor H, Hkodadadi A. Students' views about the present status and quality of academic advising and counseling in Ahvaz medical science university, Journal of Medicine 2011;10(5):469-479. [Persian].

4- Hazavei MM. Fathi Y. Student's satisfaction from academic guidance and consultation at Hamadan niversity of Medical Sciences. Journal of Shahid Sadoughi University of Medical Sciences and Health Services. 2000; 8(2):56-64. [Persian].

5- Sepahvandi M. Review problems, emotional, behavioral, family and personal counseling services to clients of Lorestan University in

- academic. Journal of Educational Sciences and Psychology martyr Chamran University 2001;7(3):150-141. [Persian].
- 6- Higher Council for Planning of Medical Sciences. Regulations Advisor. Tehran:
- 7- Donnelly J E, What matters to advisers: Exploring the current state of academic adviser job satisfaction, M.Ed. Loyola University Chicago, 2006.
- 8- Hazaveii M. Compare two methods of training teachers on student satisfaction of education, University of Medical Sciences Hamedan 2004; 5(2): 16-26. [Persian].
- 9- Haji Aghajanii S & et al .Performance, how to select and view the job description of Supervisors, Semnan University of Medical Sciences 2004; 2:12-17. [Persian].
- 10- Mogadasi J, Mardanii A , Nikoofarjam M. The effect of Consulting Strategies on reducing psychological problems students 2006; 2(7): 35-42. [Persian].
- 11- Noraniipoor R. The student counseling service for growth, development and student success ,New research and consulting Shahid Beheshti University 2001; 5(6): 41-56. [Persian].
- 12- Rajai M., Ahmadi, S A, Abedi M R. The effect of educational counseling on the academic achievement of secondary students, new research and consulting 2004; 4(12): 51-41. [Persian].
- 13- Geledar N, Birjand M. Review students' satisfaction of academic counseling supervisors Lorestan University of Medical Sciences in the second semester 2010; 11 (4): 1-3. [Persian].
- 14- Mojahed sh, Nasiriani KH, Salimi T, Khodayaryan M. View of Yazd University of Medical Sciences Students in conjunction with Academic Advisors , The steps in the development of medical education, Journal of Medical Education Development Center 2011;8(2): 115-123. [Persian].
- 15-Shakurnia AH, Asadollahi PD, Elhampour H3, Khodadadi A. Present and Desired Status of Student Counseling in Opinions of AJUMS , Journal of Medical Science 2011 ;10(5):469-479. [Persian].
- 16- Shahii S, Elhampoor H. Academic Advisor missing link in university system, Conference Proceedings of the National Association of Higher Education in Iran, University and community needs, 2011:41-42. [Persian].
- 17- Adhamii A, Mohammad alizadeh S. The View of students in Kerman University of Medical Sciences about Academic Advisor performance in counseling and guidance study, Journal of Medical Education 2008; 5(2): 94-101. [Persian].

Duties and performance of academic advisors from the view of students of Tabriz School of Nursing and Midwifery in 2010

M. Jebraeli (MSc)^{*1}, S. Valizadeh (PhD)², A. Rahmani (PhD)³, H. Ebrahimi (PhD)⁴

1, 2. Department of Pediatric, School of Midwifery and Nursing, University of Medical Science, Tabriz, Iran

3. Department of Medical Surgical, School of Midwifery and Nursing, University of Medical Science, Tabriz, Iran

4. Department of Physiatrist, School of Midwifery and Nursing, University of Medical Science, Tabriz, Iran

Received: 1 May 2012

Accepted: 14 Jun 2012

Abstract

Introduction: Support, advice and guidance of students during of study are one of the most important responsibilities of universities. They are responsible to solve students' problem about this matter. Thus, this study has been designed to determine the students' view about of the Duties and Performance of Academic advisors.

Methods: This study which is a descriptive- analytical study. Is performed on 250 nursing and midwifery and operation room students selected using by census method. In order to analysis of finding, Questionnaire has been used to determine the students' view of the duties and performance of academic advisors. SPSS 17 software and descriptive - inferential statistic has been used to analysis of finding.

Results: The findings showed that, more than half of students were agree with academic advisors duties. From students' view "offering advice in terms of job and education" and "assessing the current academic status of students" were as main tasks of academic advisors. "Advisor' consult with other experts about the current problems" and the "introduction of relevant units to meet the needs of students" were the weakest cases of performance of academic advisors. And performance of academic advisors was good in students' view about 31.6 percent.

Conclusion: In this study views of students are well suited to the tasks of academic advisors. This issue indicated that, there is an appropriate potential to promote students consulting. According to the results on the performance of academic advisors need to make fundamental changes in the process of Supervisors is academic counseling

Keywords: View, Academic advisor, Performance, Duties,

^{*}Corresponding author's email: jabraeilim@tbzmed.ac.ir

This paper should be cited as:

Jebraeli M, Valizadeh S, Rahmani A, Ebrahimi H. *Duties and performance of academic advisors from the view of students of Tabriz School of Nursing and Midwifery in 2010*. Journal of Medical Education and Development. 2012; 7(2): 3-12